

Ústavní expert Zdeněk Koudelka: Zlatý věk západní civilizace skončil

- CZ24 News | 8. října 2023

Zlatý věk západní civilizace skončil. Západní civilizace ustoupila z pozice světového hegemonu. Přesto však můžeme v Evropě žít příjemný život, nebo svou hloupostí změnit ústup Evropy v pád.

Evropská západní civilizace, kam řadíme i severní Ameriku a Austrálii s Novým Zélandem, už nevládne světu a musí si to uvědomit. To neznamená, že je předurčena k zániku. Zánik ji sice může postihnout, ale není to nutné. Záleží na ní samé, jak ve střetávání a soužití s jinými civilizacemi, především asijskou, naloží se svým osudem.

Dvě základní politologická díla druhé poloviny 20. století vystihují alternativní cesty Evropy. Jedním je dílo Francise Fukuyamy Konec dějin a poslední člověk (1992), které je příkladem sebestřednosti západních elit, které svou civilizaci považují za vrchol, po němž už nebude nic, ani dějiny. Na Fukuyamu reagoval Samuel Huntington přednáškou a následně knihou Střet civilizací, jenž západní civilizaci vidí jako jednu z mnoha, která se bude střetávat s jinými. Realita světa dala za pravdu Huntingtonovi.

Nevidíme evropskou civilizaci jako jednotnou, ale rozlišujeme v širším pojetí tři evropské civilizace – západní, převážně germánskou civilizaci, civilizaci pravoslavnou a latinskoamerickou. Tyto tři civilizace jsou původem evropské, byť pro lidi latinskoamerické civilizace již Evropa není domovem, i tak je civilizačním zdrojem. Rovněž pravosláví s centrem v Řecku a se silnou větví ruskou je evropské. Je namyšleností západu, když sám sebe považuje za jedinou evropskou civilizaci.

Tyto tři civilizace nejsou zcela samostatné. Všechny mají k sobě navzájem blíže, než k civilizacím jiným – čínské, indické, africké či islámské. Hlavním pojítkem je křesťanství a evropské jazyky. Přitom však odlišnosti jsou takové, že je Huntington nezařadil do jedné civilizace. Právě vzájemné soužití západní civilizace, pravoslavné a latinskoamerické dá odpověď na otázku, jak si povedou v soupeření s jinými světovými civilizacemi, především čínskou a indickou. I zde platí moudro Svatoplukových prutů. Budou-li jejich představitelé spolupracovat, mohou zvrátit zdánlivě nevratný proces přesouvání moci do Asie. Avšak budou-li vůči sobě nevraživé, Asie evropské civilizace překoná mocensky, ekonomicky i kulturně.

Hospodářský úpadek západu

Ve 20. století západní civilizace byla hospodářským pánem světa. To bylo základem jejího mocenského postavení. Po pádu komunistických režimů v Evropě se USA po roce 1989 staly hospodářským i vojenským pánem světa. Ovšem po každém výstupu na vrchol následuje cesta dolů. Zatímco o USA se dá říci, že ustupují, Evropa zažívá sešup vlastní vinou. Hospodářsky již nedominuje ani Evropa, ani celý západ s USA. Trumfla je Asie v čele s Čínou a Indií. Přepočteno na paritu kupní síly má podle odhadu Mezinárodního měnového fondu pro rok 2023 Evropa včetně celého Ruska jen 21 % světového HDP a Severní Amerika 19 %. Naproti tomu Asie 49 %. Zatímco hospodářsky úpadek Evropy se bude prohlubovat hloupou politikou Zeleného údělu, u Spojených států amerických lze předpokládat, že se hospodářsky udrží, ale neobnoví svou velkou dominanci z doby po druhé světové válce.

Pro Evropu v porovnání s jinými kontinenty byla typická silná střední třída. Tu však Evropa sama

pauperizuje likvidací průmyslu v duchu údajně vědeckého klimatického alarmismu, který je však stejně vědecky či pavědecký jako se marxismus-leninismus prezentoval za vědecký komunismus.

Útok některých států NATO na Jugoslávii 1999 a Irák 2003

Při útoku některých států NATO na Jugoslávii v roce 1999 došlo k zásadnímu zlomu v mezinárodním právu a politice. USA si přivlastnili právo na válečný útok jako přípustný nástroj své mocenské politiky. Činily tak i dříve, ale bylo to vnímáno v rámci studené války a americko-sovětského soupeření. Útokem na Jugoslávii, jakožto výrazně slabší stát, po konci studené války a bez souhlasu Rady bezpečnosti Organizace spojených národů USA daly světu jasný vzkaz – jsme schopni a ochotni použít vojenskou sílu a mezinárodní právo i OSN nás nezajímá. Rozhodující pro americký vojenský útok, jsou americké politické zájmy. To vše pak USA zopakovaly při útoku na Irák 2003.

Afghánistán

Útok na Afghánistán v roce 2001 byl ze strany USA legitimní a legální. Jeho tálibánské vedení poskytlo útočiště Al-Káidě, která zaútočila unesenými letadly v USA 11. 9. 2001. Americká armáda rychle válku vyhrála. Ovšem pak následovala politická prohra a ústup Američanů z Afghánistánu v roce 2021. Po celou dobu okupace neovládli Američané Afghánistán efektivně. Venkovská území neměli pod kontrolou a města ovládali jen tam, kde měli vojenské posádky.

Chce-li okupant efektivně ovládnout dobyté území, musí je buď přímo připojit ke svému státu a zajistit přistěhování svého loajálního obyvatelstva, což vzhledem k zeměpisné vzdálenosti nepřicházelo v případě Afghánistánu v úvahu, anebo musí dosadit vládu, byť loutkovou, která však je schopna získat alespoň částečnou podporu obyvatelstva. A to se Američanům v Afghánistánu nepodařilo. Při srovnání konce americké okupace Afghánistánu (2001-21) s okupací sovětskou (1979-89) obě okupace skončily stejně – neslavným odchodem okupační armády. Nicméně proamerická vláda v Kábulu vydržela po odchodu americké armády jen asi měsíc, prosovětská vláda Muhammada Nadžibulláha vydržela tři roky 1989-92.

Atomová zbraň jako ochrana před americkým útokem

Reakci na americkou dominanci ve světě byla snaha některých států získat atomovou zbraň. Realita totiž ukázala, že USA nikdy nenapadly stát, který měl atomovou zbraň. To dokazuje přežívání podivného a silně protiamerického režimu s atomovou zbraní v Severní Koreji na jedné straně a americké útoky na Irák a Sýrii na druhé straně.

Reforma Rady bezpečnosti OSN

Občas se objeví úvahy o reformě Rady bezpečnosti OSN, především rozšíření celkového počtu členů (nyní 15) a změny stálých členů s právem veta (USA, Británie, Francie, Rusko, Čína). Složení stálých členů je dědictvím druhé světové války, šlo o tehdejší vítězné mocnosti. Svět je již jiný a reforma dříve či později přijde. Jakákoliv reforma složení rady však bude oslabením západní civilizace. Nyní mají většinu západní mocnosti. Pokud se na složení podíváme z hlediska evropských civilizací v širším pojetí, mají tyto dokonce 80 % stálých členů a zástupcem jediné neevropské civilizace je Čína.

Změna bude vždy v neprospěch západu. Není žádného důvodu, aby Francie či Británie měly stálé členství s právem veta. I kdyby přišlo o stálé členství Rusko, reforma oslabí USA, protože nové mocnosti by již neuznávaly americké světové panství. Názory, že se reforma OSN omezí na zrušení

členství Ruska, jsou utopické a vyjadřují západní omezenost ve vnímání světového vývoje. Nejvíce se musí bát o své členství Francie a Británie. A protože jsou při hlasování v radě tradičními spojenci USA, nemají na reformě zájem ani USA. Ty by jistě spolu s Čínou uhájily své stálé členství, ale v novém složení by zůstaly často opuštěny jako kůl v plotě.

NATO pro obranu a ne útok

Organizace Severoatlantické smlouvy vznikla jako obranné spojení Západu proti ohrožení ze Sovětského svazu. Po konci studené války však opustila tyto kořeny v obraně a NATO bylo použito pro podporu amerických útoků. K nim se nepřidaly všechny členské státy. Například Řecko se odmítlo účastnit útoku na Jugoslávii 1999, Francie útoku na Irák v roce 2003. Ovšem velmi aktivní byla při útoku na Libyi v roce 2011. Státy NATO si musí vyjasnit, jakou vojenskou alianci chtějí. Zda chtějí původní alianci obranou, nebo alianci útočnou. Druhá možnost je ohrožením naší bezpečnosti, protože nás může dostat do války, která není v našem zájmu. Malé státy nikdy neovládají vojenské aliance, ale často se stávají nosiči vody pro mocenské zájmy velmocí, na které doplácí. Platí zde známé: nechoť Vašku s pány na led, když pán spadne, sedlák si často nohu zláme.

Americké vojenské útoky a mocnosti

V 90. letech 20. století byla dominance USA ve světě nepochybná. Nárůstem vlivu nových mocností a zánikem jediného světového pána (USA) vyvstává nová mezinárodněpolitická realita. Mezinárodní vztahy jsou založeny na vzájemnosti. Platí, že pokud mají možnost vojenského útoku Američané, mají ho i jiné mocnosti. To je však nebezpečné pro malé státy. Nechceme-li, aby používaly mocnosti vojenský útok jako nástroj své politiky, nesmí jej užívat žádná mocnost, ani USA. Od amerického útoku na Jugoslávii, přes americký útok na Irák, vedla cesta k ruskému útoku na Ukrajinu. Nechceme-li ruský útok, je nepřipustný i útok americký.

Rozumné mocnosti si na zadní dvorek nelezou

Za studené války bránil horké válce realismus a sebeomezení velmocí. Věděly, že na dvorek soupeře se neleze. Tato praxe vznikla roku 1962, kdy americký prezident J. F. Kennedy ostře reagoval na to, že Kuba souhlasila s umístěním sovětských raket. USA Karibik považovaly za svůj dvorek, který Kennedy bránil i hrozbou jaderné války. Nakonec došlo ke kompromisu. Sověti stáhli rakety z Kuby a USA slíbily, že na ni nezaútočí a stáhnou rakety z Turecka. Formální rovnost států jde ruku v ruce s nerovností mocenskou. Prostě mezi USA a Lichtenštejnem je rozdíl. Mír však má cenu. A součástí této ceny je respekt k zásadě, že na zadní dvorek si velmoci nelezou.

Koncert velmocí 19. století byl sice kritizován, ale zaručil dlouhý mír v Evropě mezi lety 1871-1914. Mír byl umožněn tím, že se velmoci vzájemně respektovaly. Když však narostly rozpory, respekt zmizel a vše skončilo v ohni první světové války.

Střet civilizací a Svatoplukovy pruty

Pověst o Svatoplukových prutech vyjadřuje, že když si blízcí jdou vzájemně po krku, vnější nepřítel je zničí. Pokud spolupracují, ubrání se. Z hlediska Svatoplukových prutů je příznačným negativním příkladem vnitrocivilizační války ve smyslu širších evropských civilizací americko-ruské soupeření. Místo toho, aby obě mocnosti spolupracovaly, dostaly se do studené války, která na Ukrajině přerostla ve válku horkou.

USA mohou být stále pánem západu, ale kromě toho, že již nemají na světové panství, nemají ani na

ovládnutí latinské Ameriky, ani pravoslavného Ruska. Mohly být v rámci širšího pojetí evropských civilizací první mezi dalšími mocnostmi, ale musely by uznat jejich zájmy a respektovat je. Toho USA nebyly schopny. USA se díky politice Demokratické strany dostaly do pasti boje na více frontách, na což doplatilo Německo v obou světových válkách. Bohužel historie je učitelka lidstva, ale když se někdo nechce učit, doplatí na to.

Republikán Donald Trump byl prozíravý politik, když si uvědomil, že hlavním soupeřem USA je Čína. Tomu podrobil svou zahraniční politiku. Demokrat Joseph Biden kromě Číny soupeří i s Ruskem. To však posiluje Asii. Západní sankce vedly k odchodu západních společností z Ruska, které s vysokou ztrátou opustily své ruské pobočky. Ty ovládly Rusové, ale často i Čína za babku. Rusko také přesměrovalo dodávky ropy a zemního plynu do Asie. Rusko, které je státem evropským i asijským, přičemž vždy kulturně tíhlo k Evropě, se rychle hospodářsky propojilo s Asií. To je pro něj výhodné, protože se odpoutalo od hospodářsky upadající Evropy a přimklo k rostoucí Asii. Je sice vůči Číně i Indii ekonomicky slabým hráčem, ale díky čínsko-indické nevraživosti může sehrát významnou úlohu v rámci asijské politiky.

Čína nedopustí vojenskou porážku Ruska západem a bude jej podporovat. Nechce, aby došlo k rozšíření NATO na východ. Ono by se na Ukrajině nezastavilo a šlo dál. Černý sen Číny, že bude mít u svého východního pobřeží americkou tichomořskou flotilu a na západní hranici americké základny pod vlajkou NATO, je pro ni nepřijatelný a zabrání tomu.

Co dělat?

Evropa tahá za kratší konec provazu. Přesto můžeme evropský úpadek zastavit a pro sebe i nejbližší generace zajistit dobrý život. K tomu je nutné:

1. Nepodporovat sny o americké či západní nadřazenosti a pokusit se sjednotit evropské civilizace k společné obraně tří evropských civilizací – západní, latinskoamerické a pravoslavné. Podmínkou je, že USA musí jednat jako rovný s rovným s Mexikem, Brazílií, Argentinou i Ruskem a uznat jejich zájmy.
2. Budovat NATO coby obranné společenství severoatlantických zemí, které odmítne útok jako nástroj politiky, a odmítnout jeho další územní expanzi.

AUTOR: Zdeněk Koudelka

ZDROJ: BlogoSvět